

Till Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över promemorian Transplantationer räddar liv (Ds 2003:57)

Kyrkorna i Sverige har av Socialstyrelsen inbjudits att yttra sig om departementspromemorian *Transplantationer räddar liv* (Ds 2003:57). Det har skett genom att promemorian har sänts till Sveriges Kristna Råd (SKR), Svenska kyrkans ärkebiskop och Trossamfundet Svenska kyrkan.

Grundhållningen till transplantationsverksamheten är positiv inom kyrkorna. Att överföra organ och vävnader från en människa till en annan kan vara en möjlighet att rädda liv. Organdonation skall dock inte ske av tvång utan bygga på attityder av medmänsklighet och en vilja att visa personlig omsorg. Principen att göra gott mot andra är en viktig del av den kristna etiken. Det har också framhållits från kyrkorna att transplantationsverksamheten skall ske under värdiga former. Till det hör att ta hänsyn till varje människas personliga integritet antingen hon är givare av organ eller mottagare.

Redan år 1958 tog de svenska kyrkorna ställning för transplantation av mänskliga organ som behandlingsmetod. Det framhölls att människan även som död kan stå i livets tjänst. År 1967 framhöll domkapitlet i Lund att det från kristen synpunkt inte framstår som något angeläget att kroppen till alla delar efter döden överlämnas till förgängelsen. Uppståndelsetron vilar på annan grund. ”Att donera sina organ, när man inte själv längre behöver dem, är ur kristen synpunkt något mycket lovvärt”, hävdade Svenska kyrkans biskopsmöte 1989.

Minskningen av antalet donatorer med en tredjedel mellan åren 1989 och 2002 är alarmerande, särskilt med tanke på att ca 200 människor varje år avlider i väntan på transplantation. Mot bakgrund av denna utveckling fann kyrkorna det angeläget att engagera sig i arrangemangen kring Europeiska donationsdagen i oktober 2003.

Vi vill därför ge vårt stöd till de förslag som promemorian presenterar, inklusive inrättandet av ett nationellt råd för organdonation och transplantation. Förslaget om ett särskilt råd – tillsammans med de åtgärder som föreslås för att stärka apotekens roll, förbättra metoder för att tillkännage inställningen till organdonation och genomföra förbättringar av sjukvårdens organisation – kommer förhoppningsvis att förändra den negativa utvecklingen.

På en punkt vill vi komplettera promemorians förslag. Vi tror inte att det räcker med att förbättra metoder för hur samtycke uttrycks eller att effektivisera koordinationen av

transplantationsverksamheten. Det behövs en god och saklig information tillsammans med andra åtgärder för att främja en bearbetning av människors attityder till organdonationer. De etiska värderingarna är avgörande för om människor är beredda att bli donatorer av organ. Dessa värderingar måste kunna belysas, diskuteras och bearbetas. Det skulle t ex kunna ske inom ramen för en satsning på folkbildning inom detta område.

SKR vill emellertid också peka på att det finns en risk för att de som avstår från att doneras sina organ kan komma att skuldbeläggas. Människor som inte önskar bli donatorer får inte framställas som generellt egoistiska eller osolidariska. Personliga skäl också för att säga nej till organdonation måste respekteras utifrån varje människas självständighet och integritet. Det viktiga är att människor ges möjlighet till och uppmuntras att ta ställning och ge sin uppfattning till känna.

Vi anser att det tydligt bör uttryckas att Rådet för organdonation och transplantation även skall ha ett ansvar för etikbearbetningen av transplantationsfrågorna. Den debatt som finns om betalning och prissättning av organ är ett tydligt exempel på detta behov. Utöver den sociala etiska behandlingen av dessa frågor måste det även finnas plats för stöd till den personliga etiska bearbetning både bland organdonatorer och mottagare av organ.

Detta svar har tagits fram i direkt samverkan med SKRs medlemskyrkor framför allt med representanter för Svenska kyrkan, Katolska biskopsämbetet och Frikyrkosamråd. Huvudansvarig har varit Lennart Molin, biträdande generalsekreterare och direktor för ekumenisk diakoni.

Sundbyberg 2004-02-05

Kerstin Enlund
Ordförande i SKRs arbetsutskott

Sven-Bernhard Fast
Generalsekreterare